

Eesti keele riigieksami katseksamist 2011

Eksam õppeprotsessi osana

Tänaseks on Eestis riigieksameid korraldatud viisteist aastat. Riigieksamid ei ole pelk kontrollivorm, vaid nende abil

- suunatakse kaudselt õppeprotsessi;
- määratakse õpetuse dominandid;
- tagatakse õppetöö süstemaatilisus ja tulemuslikkus;
- arendatakse ja ühtlustatakse hindamist;
- tagatakse õppetöö kvaliteet.

Lisaks võimaldavad riigieksamid ühitada gümnaasiumi lõpueksamid ja kõrgkooli sisseastumiseksamid, anda koolidele ja avalikkusele tagasisidet õpetöö kvaliteedi kohta.

Eksamitöö katsetamine

Riigieksamite põhiline tunnus on avatus muutustele ühiskonnas ja koolis. Üks arengutele vähem aldis eksam on olnud eesti keele riigieksam. Kõigi teiste eksamite sisu ja vorm muutus riigieksamite kasutuselevõtuga 1997. aastal, kuid eesti keele riigieksami arendusele oli ühiskonnas sedavõrd suur vastuseis, et alles jäeti vana nn küpsuskirjand. Tänaseks on jõutud arusaamale, et vana eksamivorm pidurdab eesti keele õpetuse arengut ja aeg on kasutusele võtta uus kaheosaline eesti keele riigieksam, mis koosneb funktsionaalse lugemis- ja kirjutamisoskuse kontrollist. Uut eksamit on ette valmistatud rohkem kui kolm aastat, selles on osalenud eksamit ettevalmistava komisjoni liikme, ülesannete kirjutaja ja eeltestijana ning katseeksami hindajatena umbes 150 õpetajat ja õppejõudu.

Esimene katseksam toimus 2010. aasta märtsis, teine katseksam 2011. aasta kevadtalvel. 2010. aasta katseksamil osales 41 kooli 972 õpilasega, 2011. aastal oli osavõtjaid 1033 neljakümne seitsmest koolist. Katseksamitel olid esindatud kõikide maakondade ja suuremate linnade koolid.

Eksamitöö hindamine

Uus eesti keele riigieksam koosneb kahest osast: funktsionaalse lugemis- ja kirjutamisoskuse kontrollist (eksami ülesehituse kohta vaata väljaande esimeselt lehelt). Koos eksamitöö sisu ja vormiga, muutuvad ka eksamitöö hindamispõhimõtted.

Lugemisosa:

- hindab vaid riiklik komisjon;
- hinnatakse üks kord;
- hinnatakse võtme ja hindamisjuhendi põhjal;
- hindamine põhineb ülesandete hindamisel, st iga ülesannet hindab selleks määratud hindamiskomisjoni liige.

Tekstiloome:

- kirjandit hinnatakse kaks korda;
- esimene hindaja on kooli aineõpetaja (hindamisel kasutatakse eksamitöö kirjutamisosast tehtud koopiaid);

- teine hindaja on riikliku hindamiskomisjoni liige;
- hindamine põhineb kooliti hindamisel;
- kui tulemused erinevad rohkem kui 30%, siis läheb kirjand kolmandale hindamisele;
- kolmas hindaja on riikliku komisjoni liige.

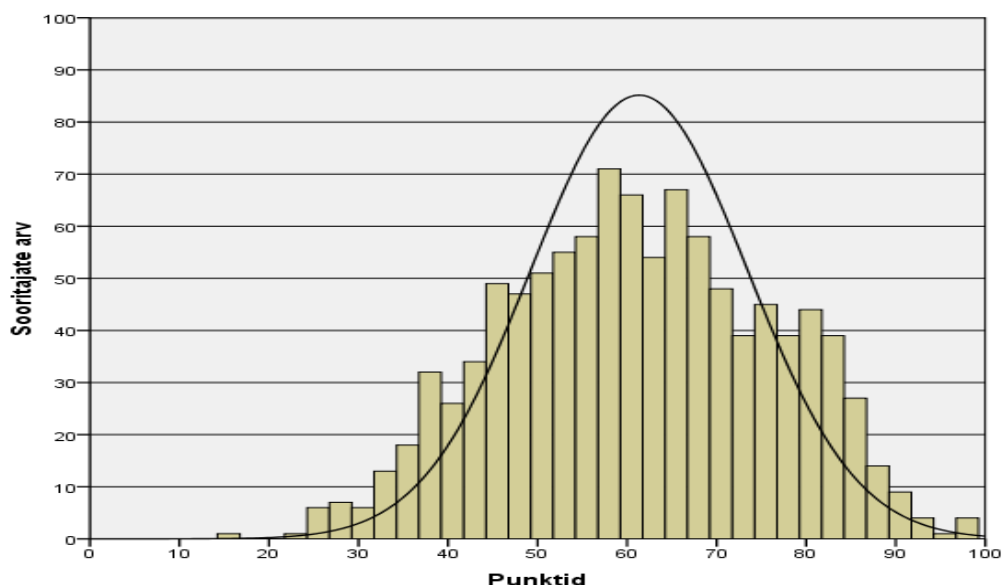
Üldine statistika

2010. aasta katseeksami tulemused on eksamikeskuse kodulehel kõigile kättesaadavad, seetõttu peatun siin peamiselt 2011. aasta tulemustel, esitades sulgudes võrdlevaid andmeid 2010. aasta katseeksami ning 2011. aasta korralise riigieksami kohta.

2011. aasta katseeksamil osales 1033 õpilast, 577 tüdrukut ja 456 poissi. Poiste keskmine eksamitulemus oli 57,3% (2010 – 53,5%), tüdrukutel 63,9% (2010 – 60,6%). Seega said nii poisid kui ka tüdrukud teise katseeksamiga paremini hakkama kui esimesega. Poiste tulemus paranes 3,8%, tüdrukutel 3,3%. Ka kogu eksamitöö tulemus paranes, 2010. aastal oli see 57,8%, 2011. aastal aga 61%. Kui võrrelda teise katseeksami tulemust 2011. aasta korralise eesti keele riigieksami tulemusega, siis näeme, et paremini saadi hakkama katseeksamiga: 2011. aasta kirjandi tulemus oli 59,2%, katseeksamil aga 61%. Samas on need tulemused võrreldavad ning ei saa väita, et uus eksam oleks vanast oluliselt lihtsam (erinevus 1,8%). Pigem on uus eksam rohkem tasakaalus ning toetab nõrgemate õpilaste eksamisooritust. See kajastub eelkõige nende õpilaste arvus, kes ei suutnud eksamikünnist ületada. 2011. aasta korralisel eksamil oli läbikukkujaid umbes 2%, kahel katseeksamil kokku aga alla 0,1%.

Seda, kas eksamitöö on usaldusväärne ning hindamisjuhendid töötavad, hinnatakse riigieksamite puhul normaaljaotuse graafiku ehk Gauss'i kõveraga. Katseeksami normaaljaotuse graafik näitab, et hinnati kogu hindamisskaala ulatuses, hindamine arvestas õpilaste tegelikke teadmisi ja oskusi ning täitis eesmärgi.

Katseeksami tulemused 2011



Funktsionaalse lugemisoskuse tulemused

Lugemisülesannetest valisid õpilased kõige rohkem esimest varianti, mis põhines Katrin Reimuse novellil „Naaber“. Selle põhjal sooritas eksami 535 õpilast ehk 52% katseeksami tegijaist, kellest 182 olid poisid ja 353 tüdrukud. Peaaegu võrdselt valiti neljandat ja kolmandat varianti. Neljas variant põhines Gerald Traufetteri globaalset soojenemist käsitleval artiklil „Miks võttis temperatuuritõus aja maha?“ (valikuid 23%, 165 poissi ja 71 tüdrukut), kolmanda variandi alustekst oli aga Katrin Saksa artikkel Euroopa Liidu huvide ja väärtuste konfliktist „Väärtuste ja huvide vahel“ (21%, 95 poissi ja 121 tüdrukut). Nagu võiski arvata, valiti kõige vähem 2. varianti, mis põhines Ain Kaalepi luuletusel „Tundmatutele inimestele“. Selle põhjal sooritas eksami 4% õpilastest (14 poissi ja 32 tüdrukut). Kuid just selle variandi puhul jõuti kõige kõrgema keskmise tulemuseni, mis oli 85,7% (poisid – 79,3%, tüdrukud – 88,5%). Küllaltki hästi saadi hakkama ka kolmanda variandi sotsiaalset probleematikat käsitletavate ülesannete lahendamisega, keskmine tulemus 73,4% (poisid – 71,6%, tüdrukud – 74,7%). Ligilähedasel tasemel lahendati neljanda ja esimese variandi ülesandeid, tulemused vastavalt 66,5% (poisid – 65,4%, tüdrukud – 69%) ning 66,1% (poisid – 60,1%, tüdrukud – 69,2%).

2011. aastal hinnati lugemisülesannetes eraldi sisu ja õigekirja (hindamisjuhendit vaata Eksamikeskuse kodulehelt). Seejuures saadi sisu eest keskmiselt 75,4% selle valdkonna hindamiseks ette nähtud punktidest ning lugemisülesannete õigekirja eest 68,9% õigekirja hindamiseks ette nähtud punktidest. Kui võrrelda lugemisülesannete õigekirja eest saadud punkte kirjandi õigekirja punktidega, siis näeme, et lugemisülesannete õigekeelsus oli parem, kirjandite õigekirja eest saadi keskmiselt vaid 52,7% punktidest.

Kirjandi puhul oleme juba harjunud, et poisid ei suuda tüdrukutele kirjutamises konkurentsipakkuda, kuid lugemisülesannete lahendamises on poisid tulemuslikumad: kõigi lugemisülesannete kokkuvõttes oli poiste tulemus 65%, tüdrukute 71,5% vastu.

Lugemisülesannete vastuste sisust

Kokkuvõttes võib katseeksami lugemisülesannete lahendamise oskust hinnata kümnepallisüsteemis seitsmeka (68,5%), mis on päris hea tulemus. Kuid õpilaste vastustes on veel küllaga arenguruumi.

- Suuremat tähelepanu vajab vastuse ülesehitus. Ka lugemisülesannete vastused peaksid olema liigendatud, lõikude ülesehitus analüüsi toetav. Siiski ei tohiks need kopeerida kirjandi ülesehitust oma sissejuhatuse, teemaarenduse ja lõppsõnaga.
- Kui on vähegi võimalik, tuleks vastuses viidata alustekstile, selleks on alustekstid varustatud ka reanumbritega. See võimaldab hindajal paremini vastust mõista, eriti neil juhtudel, kui õpilasel on raskusi oma mõtete väljendamisega.
- Kõik lugemisülesanded eeldavad konkreetseid tekstist tulenevaid vastuseid. Seetõttu tuleks hoiduda ebamäärasest ja laialivalguvast väljendusest. Teiselt poolt

ei piisa vastuses ka ainult tsitaatidest ega refereeringutest, sest ülesanded on sõnastatud nii, et need eeldavad teksti analüüsi ja tõlgendamist.

- Õpilasel oodatakse, et ta järgib väga täpselt seda, mis on ülesandes kirjas. Kui ülesandega näiteks nõutakse 3 põhjuse esiletoomist, siis tuleks ka püüda kolm põhjust (mitte neli või viis jne) leida ja need vastuses süsteemselt (liigendatult) esitada.
- Lugemisülesannetele vastateski ei tohi unustada õigekirja, sest muidu võib kaotada kuni 20% lugemisülesannete punktidest. Selles mõttes on oluline nii tekstide lugemisel kui ka vastuste vormistamisel ÕSi kasutamise oskus.

Funktsionaalse kirjutamisoskuse tulemused

Kirjutamisosa ehk kirjandi keskmine tulemus oli 56% (2010. aasta katseksamil 61,1%, 2011. aasta korralisel eksamil 59,2%). Kõige kõrgem keskmine tulemus saavutati teise ja kolmanda variandi ehk eesti keele hetkeolukorda ja tänapäeva inimeste väärtushinnanguid analüüsides, mõlema puhul oli keskmine tulemus 58,7%. Teise kirjutamisülesande põhjal kirjutas 98 õpilast (9,5%), kolmanda variandi põhjal 295 õpilast (28,6%). Rahuldavalt saadi hakkama ka neljanda variandi kirjutamisülesandega ehk kliima soojenemise üksikasjade analüüsiga, keskmine tulemus 56,8%, kirjutajaid 201 (19,5%). Kõige raskemaks aga osutus ilukirjandusliku teksti probleemist tulenev kirjutamisülesanne, mis eeldas inimeste suhete analüüsi, keskmine tulemus vaid 53,3%, kirjutajaid 439 (42,5%). Peamine puudus peitus siin õpilaste kirjandite pealiskaudsuses ja üldsõnalisuses.

Võrreldes 2010. aasta katseksamiga, oli nii poiste kui ka tüdrukute tekstilooma keskmine tulemus madalam: poistel 52,2% (2010 – 55,5%), tüdrukutel 59% (2010 – 65%). Nagu näeme, langesid rohkem tüdrukute tulemused, poisid aga said tekstiloomega suhteliselt paremini hakkama. Kui otsida eelmise aastaga võrreldes madalama tulemuse põhjuseid, siis näitab statistika, et kõik tekstilooma osatulemused olid 2010. aastaga võrreldes madalamalt hinnatud. Tulemused 2011. ja 2010. aasta võrdluses olid järgmised: sisu 55,4% ja 58,5%; õigekiri 52,8% ja 58,7%; stiil 61,2% ja 63,9% ning vorm 62,7% ja 67,4%. Sellest võib omakorda järeldada, et teisel katseksamil osalenud õpilased olid kirjutamisoskusest esimese katseksami omadest nõrgemad.

Kirjandi hindamine jagunes koolihindajate ja riikliku komisjoni liikmete vahel. Koolipoolne keskmine tulemus kirjanditele oli 55,2%, riikliku komisjoni liikmed hindasid kirjandeid 56,8%. Seega oli kahe komisjoni tulemuste erinevus vaid 1,6%, mis on väga hea saavutus ja näitab, et hindamisjuhendid on üheselt mõistetavad ning täidavad eesmärgi. Nii nagu 2010. aasta katseksami puhulgi, olid koolihindajad natuke rangemad kui riikliku komisjoni liikmed.

Tekstilooma puudused

Kokkuvõttes võib poiste tekstiloomes oskust hinnata kümnepallisüsteemis viiega ning tüdrukutel kuuega. Millised olid kirjandite põhilised puudused?

- Probleemi põhjal kirjutamine nõuab teemapõhisest kirjandist suuremat konkreetset. Hoiduda tuleks laialivalguvast käsitlusest.
- Kuigi tegemist on lühikirjandiga, on miinimumnõuded kirjandile samad, mis pika kirjandi puhul: õpilane peab kirjutama vähemalt 300-sõnalise arutleva teksti. Et mitte kaotada punkte, tuleb teksti pikkust hoolega jälgida.
- Alusteksti põhjal kirjutamine ei tähenda alustekstist referaadi kirjutamist. Kirjandis peavad olema esil autori mõtted ja analüüs, alusteksti tsiteerimise ja refereerimisega ei tohi liialdada. Veelgi enam, õpilane ei pea tingimata oma kirjandis alustekstile toetuma, ta võib probleemi käsitleda ka teiste allikate põhjal.
- Kirjand tuleb kindlasti pealkirjastada, sest pealkiri on teksti üks olulisi osi – võti teksti idee mõistmiseks. Jättes kirjandi pealkirjastamata, kaotab õpilane 8% punktidest.
- Kirjandi pealkiri peab olema seotud teksti ja kirjutamisülesande aluseks oleva probleemiga. Pannes kirjandile suvalise pealkirja, mis ei ole tekstiga sidus, kaotab õpilane punkte.
- Kuigi õpilane võib kirjandi kirjutada ükskõik millise eksamiülesande variandi järgi, näitavad katseeksami tulemused, et edukamad on need, kes ei jaga oma tähelepanu ja tööks ette nähtud aega erinevate eksamiülesannete vahel.

Kokkuvõtteks

Teisel katseeksamil oli õpilaste keskmine tulemus kõrgem kui 2010. aasta katseeksamil ning 2011. aasta korralisel eksamil (tulemused vastavalt 61% ning 58% ja 59%). Eksamitulemuste analüüs näitas, et hindamisjuhendid töötasid ja olid hindajatele mõistetavad. Kuigi oli tegemist katseeksamiga, olid õpilased motiveeritud ning suhtusid eksamisse täie tõsidusega. Tagasiside eksamitööle ja katseeksami korraldusele oli valdavalt positiivne, sisaldades eksami täiendus- ja arendusettepanekuid ning tähelepanekuid eksamiülesannete ja eksamitööde hindamise kohta, mis kindlasti aitavad kaasa korralise eksami veelgi paremale ettevalmistamisele.